

A fennebb kimutatott jelenlegi tőkevagyon-összegben azonban az egyesületnek az „Erdészeti Lapok“-ba fektetett 6000 frtnyi tőkége nem lévén befoglalva, ezzel együtt egyelőnk tőkevagyon a kerekszámban 110.000 frtot tesz.

Az erdőbecsléstanra pályázó művek bírálata.

A pályázat eredménye, akár a pályázó művek számát, akár azok szerkezetét tekintjük, nem mondható kielégítőnek. Benyújtott ugyanis mindössze csak két pályamű, mely mind a kettő inkább tankönyvnek, mint kézikönyvnek nevezhető. Ez utóbbi körülményt azonban nem tartjuk hátránynak, a meny-nyiben a becléstan föltételezi az illető alaptudományok ismeretét, tehát a könyv első sorban a tanuló fiatalság igényeihez alkalmazandó, kik azt azután a gyakorlatban akadály nélkül kézikönyvül használhatják; tisztán kézikönyvnek szerkesztve pedig a mű a tanulókra nézve hiányos volna, anélkül, hogy lehetővé tenné, mikép azok, a kiknek nem volt alkalmuk az alaptudományokban jártasságot szerezni, a beclési munkák mibenlétéről és a különféle eljárások czélszerű alkalmazásáról alapos ismereteket szerezhessenek.

A pályaművek tartalmának lényegére nézve mindakét műnek alapul szolgált Baur becléstanának újabb kiadása, (kivéve a termőhelyi és állabjóság meghatározását és a fatermési táblák összeállítását, melyek Baur művében tárgyalva nincsenek). A tárgy feldolgozására nézve azonban a két pályamű lényegesen eltér egymástól.

A következőkben van szerencsénk azokra nézve, mindegyikre külön, bírálatunkat előadni.

1. „Mennyi a fa? . . . Számítsd, ha tudni vágyol! Mert tévedsz, ha enélkül tudni véled“

jeligéjü pályamű beosztása egészen helyes és átnézetes; a tárgyra nézve, a mennyire az Baur becsléstanában, valamint Kuntze hasonló művében feltalálható volt, szintén megfelel; ott azonban, a hol ezekből már nem lehet meríteni, t. i. a „negyedik rész“ és a „függelékre“ nézve igen hiányos. Nagyobb-részt azonban a szerző Baur becsléstanát használta fel, melyből számos helyen egész kikezdéseket idéz, úgy hogy talán helyesebben alkalmazhatta volna az egész művet szószerinti fordításban. A tárgy előadása oly modorban történt, mely nem üti meg a mértéket, s nem felel meg a tudomány színvonalán álló szakkönyvek követelményeinek. Nyelvtani tekintetben pedig maga a szerző is szükségesnek látta a mű végén megjegyezni, hogy a „pályadíj elnyerése esetében az egész mű nyelvezetének még egyszer gondos átnézésére kötelezi magát“; a mely átnézésnek azonban eredményt nem jósolhatunk.

Az egész műből látszik, hogy a szerzőnél meg van a jó-akarát, s meg van annyi szakismeret is, a mennyi a becslőnek a közéletben szükséges; de a könyviráshoz megkívántató egyéb tulajdonságokkal nem rendelkezik. A szövegbe helyenként beszúrt megjegyzések, egyes szavak és kitételek azonkívül felületes felfogásról is tanuskodnak. E felületesség fokozódik a „Negyedik részben“ és tetőpontját éri a „Függelékben“. Ezen két fejezet tárgyát szerző a Grebe erdőrendezéstanából merítette, a hol az a dolog természeténél fogva röviden ugyan emlékezetbe hozva, de kimerítően annál kevésbé lett tárgyalva, mivel az ő könyvének fő tárgya az erdőrendezés, s azonkívül Grebe a maga szempontjából a fatermési táblákra egyáltalán különös súlyt soha nem fektetett. A pályamű e két része tehát semmi értékkel nem bír.

A fentebbiek némi megvilágítása céljából legyen szabad kiemelni a pályaműből egynehány mondatot.

Az 54-ik lapon a *g*) czim ez: „Köbözés állandó (mell) magasságban mért átmérő szerint, vagy is póznák és rudak köbözése.“

A 60-ik lapon azt mondja szerző: „A fáknek választékok szerint is eszközölt köbözése egyaránt érdekében áll úgy az eladónak, mint a vevőnek, valamint az erdőbecslőnek és rendezőnek is.“ Mi demellett a 71-ik lapon azt állítja, hogy: „általában azonban elfogadott szokás, a fák köbözésénél eltekinteni attól, hogy mi lehetne abból, épület-, mű- és szerszámfa, hanem az egészet mint tüzfát tárgyalni.“

A 144-ik lapon szerző a Hossfeld-féle képlet szerinti köbözés céljából a törzs magasságának $\frac{1}{3}$ -dában felveendő átmérőt létrán akarja mérni.

156-ik k. l. azt állítja a szerző, hogy a termőhelyi- és állabjóságot nem lehetvén megítélni, a fatermési táblák a fatömeg megbecsléséhez egyáltalán nem alkalmazhatók. Tudomásunk szerint pl: a besztercebányai kerületben a fatömegeknek fatermési táblák segítségével történt megbecslése elég megbízható eredményeket adott. A ki a becslésben teljesen járatlan, az természetesen fatermési táblákkal nem fog boldogulni; de ily esetben pontosabb módszer alkalmazása mellett is kérdés, vajjon az eredmény helyes lesz-e, mert pl: próbaterek alkalmazásánál kétes, vajjon a próbatér helyesen lett-e kiválasztva.

A 170-ik lapon szerző az „állabköbözés egy mintatörzs szerint“ és az „állabköbözés több mintatörzsszel“ közti különbséget oly módon adja elő, hogy abból nem lehet kitudni, vajjon a szerző mit akar tulajdonképen állítani. „Szerintünk“ — ugymond — „e két köbözési mód a maga helyén alkalmazva egy és ugyanaz.“ Továbbá: „hat vastagsági fokozattal bíró állabnál két vastagsági osztályt képezni 3—3 fokozatból és mindkét osztályra nézve külön-külön mintatörzset számítani ki, avagy 3 vastagsági fokozattal bíró állabnál egyetlen-

egy mintatörzset számítani ki az egész állabra nézve, lényegileg egy és ugyanazon eljárás.“

A 201-ik lapon ez áll: „Valamely állab, illetőleg valamely uralgó fanem összes fatömegét megkapjuk, ha a körlapok összes területét elosztjuk a mintatörzsek körlapjainak összes területével.“

A 273-ik lapon: „Szakszerű erdőrendezésnél ugyanis nem egyszer okvetlenül közbe kell lépni az erdésznek ollóval, fejszével, fűrészszel az állabok törzseinek célirányos nevelése végett.“

A 352-ik lapon áll:

$$K = \frac{K-k}{2} = \dots = \frac{K+k}{2} \text{ stb. } \dots$$

Nyelvtani tekintetben a szerző által használt különöz kifejezésekből egész kis szótárt lehetne összeállítani, pl: „Böväőködő,“ „képzeljük valamely köbözendő fának összes föld fölötti részét vízbe mártás útján köbözni,“ „középmértékeseres“, „meghosznövedéktelenített“ stb. stb.

Egészben véve e művet az Orsz. Erdészeti Egyesület általi kiadásra semmi esetre nem ajánlhatjuk.

2. „Nem diesvägy, de a nemzet szelleme hajt“ jeligéjü pályamü tárgyát, nagyobbbrészt szintén Baur újabb kiadásu becsléstanából meritette, sőt a beosztás is ugyanaz, mint a Baur-é; a tárgy feldolgozása és előadása azonban hasonlithatlanul jobb, mint az 1. alatt bírált pályamünel. Tiszta, folyékon, könnyen érthető nyelven, s megfelelő modorban van írva, minden kitétel helyesen megmagyarázva és alkalmas példákkal ellátva; a rajzok helyes alkalmazása és tiszta kivitele pedig jelentékenyen növeli a könyv becsét. Különös figyelmet érdemel az utolsó rész, mely magában véve is önálló szakirodalmi becsesel bir, a mennyiben a fatermési és növekvési táblák összeállításánál követendő eljárásnak ily

rendszeres és helyes leírásával a német erd. szakirodalomban sem találkozunk.

A fatömeg becsléséről szóló fejezetekben azonban több önállóságot óhajtottunk volna. Egyebek közt nem helyeselhetjük azt, hogy a pályaműből nem lett kirekesztve azon elvi ellenszenv, melylyel Baur viseltetik Pressler irányában, mely annak egész művéből kirí, s melyet hozzánk átplántálni annál kevésbé szükséges, mivel Pressler tanaiban, amint azt maga Baur is több helyen kénytelen beismerni, sok olyan is foglaltatik, a mi gyakorlatilag valóban hasznos és értékes.

Több önállóság lett volna kívánatos a tárgy beosztásánál is, mely a jelen műnél nem eléggé átnézetes. Baur beosztásához való szoros ragaszkodás következménye pl. hogy a különböző módok és képletek tárgyalásánál a nevek, (Riecke, Huber, Hossfeld, Simpson stb. féle képlet,) csupán megjegyzésben említetnek, holott azoknak, mint általánosan elfogadott elnevezéseknek, a szövegben, még pedig könnyebb áttekintés céljából, cím alakjában lett volna helyük.

Egyébiránt vannak ezen pályaműnek ennél jelentékenyebb hiányai is. Ilyennek tekintjük azt, hogy a haszonfa mikénti megbecslése egyáltalán tárgyalva nem lett, minthogy szerző, talán ismét Baur után indulva, azt állítja, hogy ez a használatban tartozik. Ha ez áll, akkor a kissé hosszás számtani bevezetésekre is, s talán több joggal lehetne mondani azt, hogy azok a mennyiségben tartoznak. Minden becslőtől jogosan követelhetni, hogy legalább a gyakrabban előforduló haszonfaválasztékokat tudja felbecsülni; de tényleg is, a becselő igen gyakran jön azon helyzetbe, hogy a haszonfa mennyiségét okvetlenül és pontosan kikell mutatnia, eltekintve attól, hogy hazánk egyes vidékein az erdőből csakis a haszonfát lehet használni, mert a többi nem értékesíthető. Ha már most a becsléstanban az mondatik, hogy ezen tárgy a használatban

való, a használatlan pedig ismét talán arra utal, hogy a becslés a becsléstanba tartozik: hová forduljon a kezdő?

Hiány továbbá az is, hogy a termőhelyi és állabjóság mikénti meghatározása külön fejezetben tárgyalva nem lett. Előfordul ugyan (I. Rész, 3. szakasz, 1. fejezet 3. *a*) és *b*) alatt) annak rövid ismertetése; de nemcsak a pályázatban külön ki lett emelve, de egyáltalán a tárgy maga is mindenestre megérdemelte volna, hogy az, hamár külön fejezet nem jutott neki, legalább tüzetesebben és alaposabban tárgyalassék.

Egészben véve azonban a mű a jelesebb szaktudományi könyvek színvonalán áll, és mint ilyen kétségkívül méltó helyet foglalhat el erdészeti szakirodalmunkban.

A fentebbiekhez képest véleményünk az, hogy a kitüzött pályadíj a „Nem dicsvágy, de a nemzet szelleme hajt“ jellegű pályamű szerzőjének adassék ki oly kikötéssel, hogy az a műnek sajtó alá leendő rendezése alkalmával a fentebbi jelzett hiányokat lehetőleg kipótolja.

M.-Szigeten, 1880. év május 14.

Bikkal Nándor.

Belházy Emil.

Az „Erdészeti Lapok“ utján értesülvén, hogy az erdőbecsléstan kézikönyvére beérkezett két pályaműre nézve bírálólul választattam, ennek folytán a Bikkal Nándor és Belházy Emil tagtárs urak által f. é. májushó 17-én nekem átküldött e két pályamunkán a bírálatot megejtettem, és azt a következőkben a Tekintetes Választmány becses tudomására hozom.

A „Mennyi a fa? . . . Számítsd, ha tudni vágyol. . . Mert tévedsz, ha e nélkül tudnivéled“ jellegű pályamű, melyet rövidség kedvéért I-gyel fogok jelezni, felosztásában a termőhelyet és állabjóságot tárgyaló részig

csekély kivétellel mindenütt Dr. Baur Ferencz „Die Holzmesskunst“ czimű művét követi, sőt az egyes szakaszokban, fejezetekben stb. előadottakban is említett műhöz ragaszkodik. A beosztás tekintetében azonban e pályaműben habozás áll be ott, hol a Baurtól vett mintafonala megszakad. Ennek igazolására szolgál azon körülmény, hogy szerző a termőhelyi és állabjóság megállapítását külön részben, a termési táblák szerkesztésének módját pedig, noha annál sokkal fontosabb tárgy, csak függelékképen és viszonyítva a 3 első rész terjedelméhez mintegy csak futólagosan és röviden tárgyalja.

A leírást kiegészítő példákban szerző néha túlságokba csap, mint pl. a 294. lapon, hol egy 80 éves törzs köbtartalmát 4 köbméterrel veszi fel, és a 398. lapon, hol egy 120 éves teljes zárlatu állab holdankénti fatömegét a felvett adatokból 115 köbméterrel származtatja le. Az ily adatok nem lehetnek egyéb mesterséges adatoknál, mert nem felelnek meg hazánk erdészeti viszonyainak, tévutra vezethetik kiválsólag az öntanulót, téves fogalmakat szülhetnek, általában véve pedig arról tanuskodnak, hogy a gyakorlati oldal kellő méltánylásban nem részesült.

A szóban lévő pályamű három első része kimerítő, némely fejezetekben azonban, mint pl. a gyakorlatban alig alkalmazott ugynevezett Breymann, Pressler-féle állabfelvételi eljárások leírásában hosszadalmassá válik.

Leggyengébb része a pályaműnek a termési táblák szerkesztésének leírása. Itt csak egy eljárás van felületesen tárgyalva. Hiányzik a gyakorlatban nagy elterjedést nyert graphikai mód megismertetése, valamint a termési táblák felállításához szükségelt munkálatoknak illusztrálása hazai erdőviszonyainkból meritett adatokon alapuló példák által. E nélkül az öntanuló aligha fog kiigazodni és termési táblákat önállóan

szerkeszthetni. A függelék általában véve kiegészítést és átdolgozást igényelne.

Az irály folyékony és megérthető; a pályamű tanúságot tesz a szerző szakavatottságáról, buzgalmáról és szorgalmáról, és ámbár meg nem üti a II-dik pályamű becsének mértékét, mindazonáltal dicsérő elismerésre méltónak találom.

A „Nem dicsvágy, de a nemzet szelleme hajt“ jeligéjű pályamű, melyet rövidség kedvéért II-vel akarok jelezni, az anyag felosztásában, Baur említett művét szintén követi, de több helyen eltér attól, még pedig a munka előnyére, mikép azt azon körülmény is mutatja, hogy a farakások töm-tartalmának meghatározására szolgáló módzatok nem a fekvő fák felmérésével és köbözésével egyesítették, hanem hogy az álló fák köbözési eljárásának megismertetése után külön fejezetbe foglaltattak.

A II-dik pályamű teljes átnézettel bír a pályázat által kijelölt anyag felett, a mit kerekded beosztása és az egyes tárgyaknak szentelt fejezeteknek, azok fontosságához és a gyakorlat igényeihez mért terjedelme által is tanusít. Mindazonáltal kívánatos, hogy az alpontozatok megjelölésére használt: *aa) bb)* stb. jelzetek az e mű végén *α) β) γ)* stb. jelzetekkel cseréltesse fel, mert ezek az áttekintést inkább megkönnyítik, és nem szolgáltatnak oly könnyen okot az egyes pontok összetévesztésére.

Kiváló érdemül felróhatni továbbá e pályaműnek, hogy a termési táblák szerkesztését behatóan ismerteti, és minden eljárásnál az előjövő munkálatokat oly példák által részletesen és átnézetesen kimutatja, melyek hazai erdőségeinkben gyűjtött adatokra vonatkoznak, s már magában véve is a szerkesztésnél követendő eljárásnál kellő tájékozást nyújtanak. (L. a mellékleteket.)

Általában mondhatni, hogy a II-ik pályamű az illető téren megjelent műveknek szakértelemmel és szakavatottsággal való felhasználása mellett a gyakorlat igényeinek teljesen megfelelően szerkesztetett, hogy a mű teljes, és hogy bármely nemzet hasonnemű irodalmi termékei közt méltó helyet foglalhatna el.

Tekintettel a mondottakra, a kihirdetett pályadíj elnyerésére a II-dik, vagyis a „Nem dicsvágy, de a nemzet szelleme hajt“ jeligéjű pályaművet méltónak nyilvánítom, de egyuttal ajánlom, miszerint a pályázat eredményének kihirdetésénél az I-ső, vagyis „Mennyi a fa? . . . Számítsd, ha tudni vágyol! . . . Mert tévedsz, ha e nélkül tudni véled“ jeligéjű pályaműről elismerőleg és dicsérőleg említés tétessék.

A két pályamű $\frac{1}{2}$. alatt ide mellékelve tisztelettel visszaszolgáltatik.

Selmeczen, 1880. júliushó 20.

Mély tisztelettel a Tekintetes Választmány

alázatos szolgálja

Nikel Zsigmond,

m. k. erdőakadémiai tanár.

Ujabb adatok a cserhántás köréből.

Közlő: Roxer Vilmos, katasteri erdőbecslési felügyelő.

Ez évben is azon kedvező helyzetben vagyok, hogy t. szaktársunk Péhán Gusztáv ur szivességéből a cserkéreg-hántás köréből teljesen megbízható adatokkal szolgálhatok, kiegészítéseül az ezen lapok mult évi XI-ik füzetében megjelent hasonló tárgyú közleményemnek, megjegyezvén itt egyuttal, hogy mult évi czikkem táblás kimutatásának 6-ik rovatában a „métermázsa“ megjelölés leirási hibából csuszott be,